ÜREYHUKUK

TEREKENİN TESPİTİ DAVASI

06.01.2023

Yazarlar: Sema Çelebi, Beyza Büyükağaççı

Mirasın açılması üzerine terekede bulunan haklar kanun gereği kendiliğinden mirasçılara intikal edecek ve vasiyet alacaklısı da bu hakları kendiliğinden ileri sürebilecektir. Ancak kanun koyucu mirasın paylaşılması anına kadar gerçekleşecek süreci sadece bu hükümle bırakmayıp bazı koruma önlemleri getirmiştir. Türk Medeni Kanunu 589 vd. yer alan maddeleri ile tereke üzerindeki gerçek hak sahiplerinin saptanıp malların paylaştırılmasına kadar korunması sağlanmak istenmiştir. Koruma önlemlerine ilişkin düzenlemeler yalnızca Medeni Kanun ile sınırlı tutulmamış, "Medeni kanunun Velayet, Vesayet ve Miras hükümlerinin Uygulanmasına Dair Tüzük" ile düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelerden biri de "Terekenin Tespiti Davası"dır.

Bir koruma önlemi olan terekenin tespiti davası, ölüm tarihi itibariyle terekeyi oluşturan malvarlığı unsurlarını belirleme, terekeyle ilgili ileride oluşacak ihtilaflarda başvurulacak bir kaynak oluşturma ve nihayetinde terekenin içerdiği unsurlarla ilgili ölüm anındaki durumu öğrenme imkânı elde etme amacına yönelik terekede bulunan mal ve hakların tespiti davasıdır. Dava yalnızca tespite ilişkin olmayıp alınması gereken hukuki tedbirlerin de sağlanmasına yöneliktir.

Terekenin Tespiti

Mirasçılardan her biri tarafından talep edilebilen terekenin tespiti davasında mirasbırakana ait malvarlığı değerleri tespit edilir. Tereke tespit edilirken terekede yer alan tüm malvarlığı değerlerine bakılır ve aktiflerden pasiflerin çıkarılması ile net tereke bulunur[1]. Mirasçılar arasında vesayet altına alınmış olan veya alınması gereken kimse varsa, mirasçılardan biri uzun süreden beri bulunamıyorsa ve temsilcisi de yoksa, mirasçılardan veya ilgililerden biri, ölüm tarihinden başlayarak bir ay içinde istemde bulunursa, sulh hâkimi terekenin defterinin

[1] Tereke miras bırakanın ölüm tarihinde bırakmış olduğu malvarlığı ile, (iadeye) denkleştirmeye (TMK. md. 669) ve tenkise tabi (TMK. md. 514, 565) olarak yaptığı kazandırmalardır. Bunlar terekenin aktififni oluşturur. Miras bırakanın borçları, bakmakla yükümlü olduğu kişilerin üç aylık geçim giderleri, terekenin yazımı, mühürlenmesi, cenaze masrafları gibi giderler de pasifidir. Aktiften belirtilen borçların indirilmesi net terekeyi oluşturur. (Yargıtay 2. HD, 2007/2494E., 2008/2685K., 03.03.2008T.)

tutulmasına karar verir. Bu işlem, tespiti yapılan malvarlığı unsurlarının terekeye ait olduğu, tespit edilmeyenlerin de terekeye ait olmadığına delil teşkil etmez. Mirasçıların, tespit olunanlara "onay" vermeleri veya benimsemeleri, onları tespiti yapılmamış olan borçlara dair sorumluluktan kurtarmayacağı gibi, tespit edilmemiş olan tereke alacakları için de talepte bulunamayacakları anlamına gelmez. Mirasçılar, terekenin tespitine rağmen, birbirlerine yahut üçüncü kişilere karşı tespit edilmiş veya edilmemiş (deftere yazılmış veya yazılmamış) olanları ihtilaf konusu yapabilirler. "Koruma önlemi" olarak tutulan defter (terekenin yazımı), sonradan gündeme gelebilecek mirasın bölüştürülmesine yahut başka bir özel hukuk ilişkisine de esas olmaz[2]. Bununla birlikte, deftere kaydedilen mal varlığının değerinin deftere yazılmasına gerek bulunmamaktadır. Zira, buradaki amaç terekenin değerinin tespiti değil, terekenin tespitinin yapılmasıdır.

Akabinde tespit edilen net terekeye ilişkin olarak miras bırakanın yerleşim yeri sulh hakimi, istem üzerine veya re`sen tereke mallarının korunması ve hak sahiplerine geçmesini sağlamak üzere gerekli bütün önlemleri alır. Tespit davası delil tespiti niteliğinde olduğundan dolayı mahkemece yapılması gereken iş, terekeye ait olduğu bildirilen mal varlığı unsurlarını tespit edip deftere geçirmek, bunlardan muhafazası mümkün olmayanlar varsa satıp paraya çevrilmesini sağlamak ve menkuller için de para, döviz vb. varsa bunları tereke malvarlığı olarak bankaya yatırmak; altın vb. ziynet eşyaları varsa bunları tereke mahkemesi kasasına alıp kaydetmek; diğer eşyaları ise ilgilisine veya üçüncü bir kişiye yediemin sıfatıyla teslim etmek ve böylece tespit edilen eşyaları kararda göstermekten ibarettir. Önlemi gerektiren durumların ortadan kalkması üzerine, sulh hakimi, önlemlere son vererek terekeyi hak sahiplerine teslim eder[3]. Terekeyi reddeden paydaş bakımından paydaşa mahkeme kararıyla terekenin teslimine karar verilemez[4]. Bununla birlikte mirasçıların tamamının onayı olmadan mirasçılar arasında devam eden istihkak davasını konusuz kalmasına sebep olacak veya terekenin bölüşülmesi sonucunu ortaya çıkaracak unsurların mirasçılardan bir kısmına teslimine karar verilemez[5].

Davanın Tarafları ile Görevli ve Yetkili Mahkeme

Türk Medeni Kanunu'nun 589. ve devamı maddelerinde düzenlenen tespit davasını mirasçılardan her biri açabilir. Bir çekişmesiz yargı işi olan tespit davasında görevli mahkeme Sulh Hukuk Mahkemesi, yetkili mahkeme ise mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesidir. Bununla birlikte somut olay bakımından yabancılık unsurunun söz konusu olması durumunda davalar ölenin Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, son yerleşim yerinin Türkiye'de olmaması hâlinde terekeye dâhil malların bulunduğu yer mahkemesinde görülür[6].

Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler

Terekenin tespiti işlemi kural olarak bir süreye bağlı değildir. Bu önlemin alınması olanaksız veya yararsız hale gelmedikçe veya tereke paylaşılmadığı sürece istenebilir. Çünkü, koruma

---

[2] Yargıtay 14. Hukuk Dairesi 2016/527E., 2018/5514K., 11.9.2018 T.

[3] Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet Ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük m. 32.

[4] Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 2014/850 E., 2015/20512K., 07.11.2014T.

[5] Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 2013/13009E., 2014/17643K., 1.10.2014T.

[6] 5718 Sayılı Kanun m. 43: *"Mirasa ilişkin davalar ölenin Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, son yerleşim yerinin Türkiye'de olmaması hâlinde terekeye dâhil malların bulunduğu yer mahkemesinde görülür."*

önlemi olarak terekenin tespiti işleminin maddi hukuk bakımından haklara ve borçlara bir etkisi bulunmamaktadır[7].

Yargıtay Kararları:

- *"Tereke tespiti davaları delil tespiti niteliğinde olup, istihkak davası niteliğinde değildir. Bu nedenle mahkemece yapılması gereken iş terekeye ait olduğu bildirilen mal varlığı unsurlarını tespit edip deftere geçirmek, bunlardan muhafazası mümkün olmayanlar varsa satıp paraya çevrilmesini sağlamak ve menkuller için de para, döviz vb. varsa bunları tereke malvarlığı olarak bankaya yatırmak; altın vb. ziynet eşyaları varsa bunları tereke mahkemesi kasasına alıp kaydetmek; diğer eşyaları ise ilgilisine veya üçüncü bir kişiye yediemin sıfatıyla teslim etmek ve böylece tespit edilen eşyaları kararda göstermekten ibarettir."* (Yargıtay 14. Hukuk Dairesi 2016/6394E., 2019/5096K., 11.6.2019 T.)

- *"Mirasçılardan veya ilgililerden biri, ölüm tarihinden başlayarak bir ay içinde istemde bulunursa sulh hakimi terekenin defterinin tutulmasına karar verir. Defter tutma işlemi gecikmeksizin tamamlanır. (TMK m.590) Mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hakimi istem üzerine veya re'sen tereke malların korunması ve hak sahiplerine geçmesini sağlamak üzere gerekli olan bütün önlemleri alır. Bu önlemler özellikle kanun da belirtilen hallerde tereke de bulunan mal ve hakların yazımına, terekenin mühürlenmesine, terekenin resmen yönetilmesine ve vasiyetnamelerin açılmasına ilişkindir. Mirasbırakan yerleşim yerinden başka bir yerde ölmüş ise, o yerin sulh hakimi bu ölümü yerleşim yeri sulh hakimine gecikmeksizin bildirir ve mirasbırakanın ölüm yerinde bulunan mallarının korunması için gerekli önlemleri alarak bununla ilgili dosyayı ve varsa vasiyetnameyi yerleşim yeri sulh hakimine gönderir. (TMK m.589) Tüm bu önlemler terekenin korunması ve tespiti kapsamındadır. Terekenin korunmasına dair önlemler hukuki niteliği bakımından mirasın kazanılması yahut mirasçılık sıfatı bakımından maddi bir etkiye sahip olmadığından bu süre aşılsa bile paylaşmaya kadar her zaman istenebilir. Türk Medeni Kanununun 590. maddesinde yer alan bir aylık süre hak düşürücü süre olmayıp düzenleyici niteliktedir. Davacı mirasçı olduğundan terekenin tespiti ve korunması için defterinin tutulmasını istemesinde hukuki yararı vardır."* (Yargıtay 14. Hukuk Dairesi 2015/18247E., 2017/2270K., 23.3.2017 T.)

- *"Terekenin tespiti, korunması ve yönetilmesi ile ilgili TMK'nun 589 ve devamı maddeleri gereğince alınması gereken önlemlere ilişkin verilen kararlar nihai hüküm niteliğinde olmadığından temyizi kabil değildir. Mahkemece yapılan işlem terekenin muhafazası ve hak sahiplerine intikal etmesini temin için alınması gereken tedbirlere ilişkindir (TMK m. 589). Tarafların istihkak davası açması her zaman imkan dahilindedir (TMK m. 640). Bu nedenle kararın temyiz kabiliyeti olmadığından temyiz isteğinin reddi gerekmiştir."* (Yargıtay 14. Hukuk Dairesi 2018/61E. 2021/1966K. 22.03.2021T.)

[7] Yargıtay 14. Hukuk Dairesi 2020/1720E., 2020/5581K., 29.9.2020T.

SONUÇ:

- Bir koruma önlemi olan terekenin tespiti davası ile ölenin ölüm tarihi itibariyle terekeyi oluşturan malvarlığı unsurları belirlenmektedir.
- Tereke tespiti davaları delil tespiti niteliğinde olup, istihkak davası niteliğinde değildir. Bununla birlikte, terekenin tespiti davası ile alınması gereken birtakım hukuki tedbirlerin de sağlanması mümkündür.
- Terekenin korunmasına ilişkin önlemler hukuki niteliği bakımından maddi bir etkiye sahip olmadığından paylaşmaya kadar her zaman istenebilir.
- Terekenin korunması davasında mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi yetkili, çekişmesiz yargı işi olması sebebiyle de sulh hukuk mahkemesi görevlidir.

ÜREYHUKUK

İsmail Paşa Sok. No: 77
34718 Koşuyolu, Kadıköy/İstanbul
Tel : +90 0216 327 27 00 pbx
Faks : +90 0216 327 27 44
https://www.urey.av.tr

Bu bilgi notu ve varsa ekleri, sadece bilgilendirme amacıyla tarafınızla paylaşılmıştır. Bu bilgi notu, uygun yasal tavsiye olmaksızın herhangi bir özel durumda veya somut olayda uygulanmamalıdır. Bu bilgi notu, diğer internet adreslerinin linklerini içerebilir, ÜreyhukuK kendisine ait olmayan web sitelerinden hiçbir şekilde sorumlu değildir ve herhangi bir web sitesi ile ilgili bilgileri, içeriği, sunumu veya doğruluğu onaylamaz, açık veya zımni herhangi bir garanti vermez. Bu bilgi notunun telif hakları ÜreyhukuK'a ait olup işbu bilgi notu ÜreyhukuK'un önceden yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz, çevrilemez ve değiştirilemez.